

RAPORT CĂTRE MINISTRUL EDUCAȚIEI

Fiecare copil în grădiniță

REZULTATELE PRIMULUI AN
AUGUST 2010 – Iunie 2011

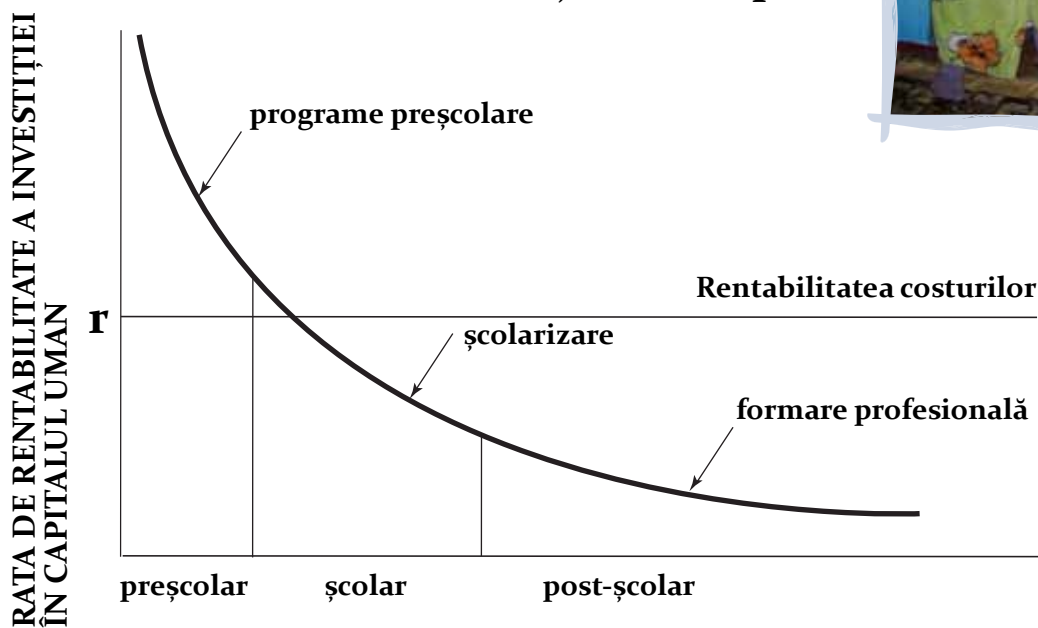
INVERSAREA TENDINȚEI DE CREȘTERE A DECALAJULUI EDUCAȚIONAL

ALINA SEGHEDI, MARIA GHEORGHIU, LESLIE HAWKE
IULIE 2011

ASOCIAȚIA OVIDIU ROM
www.ovid.ro

Rentabilitatea investiției în timp

Rata rentabilității investiției în capitalul uman în funcție de vârsta la care a fost inițiată investiția. Datele au fost extrase dintr-un model ciclic al dinamicii acumulării de capital uman. Autori: Cunha et al (2005). Sursa: Knudsen et al, 33.

CUPRINS

I. REZULTATE 2010-2011 Impact, Provocări și Lecții învățate 5

A. Copii	7
B. Părinți	9
C. Profesori	12
D. Echipe locale	14

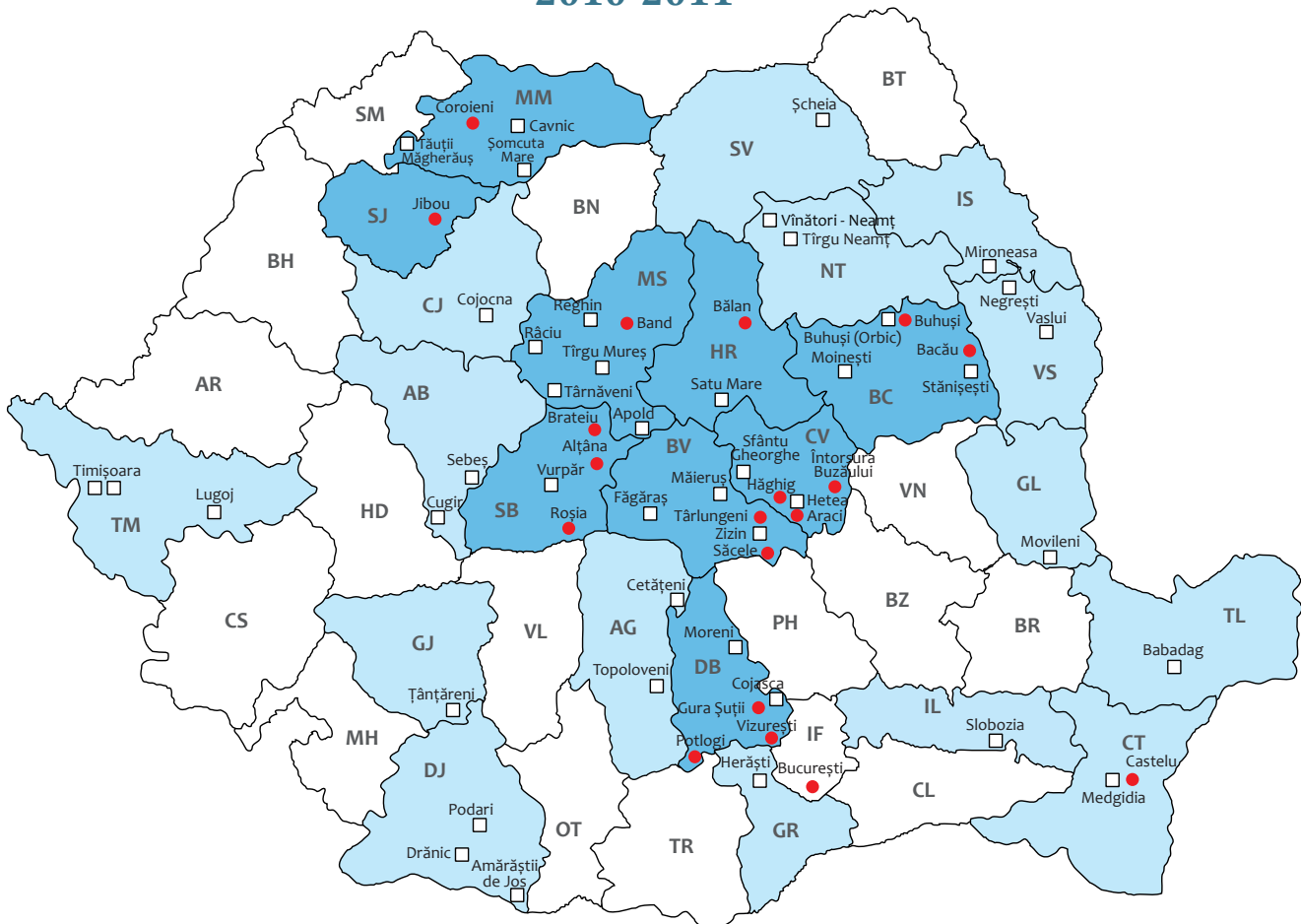
II. PAȘII URMĂTORI

A. Selecție comunități	19
B. Costuri locale	20
C. Importanța vitală a acțiunii și continuității	21

III. ANEXE

A. Dovezi ale efectului de durată al educației timpurii: o bibliografie	24
B. Plan 2011-2012	25
C. Grup țintă și comunități	26
D. Context legal și strategic	26

Fiecare Copil în Grădiniță 2010-2011

- Comunități FCG 2010-2011
- Comunități aplicante 2011

MULȚUMIRI:

Rezultatele descrise în acest raport au fost posibile datorită companiilor private din România, donatorilor din Statele Unite și profesorilor români.

Următoarele organizații și persoane au donat fiecare peste 175,000 Euro de-a lungul a șapte ani, pentru a sprijini eforturile Ovidiu Rom de a aduce fiecare copil la grădiniță și școală:

Ethan & Ryan Hawke

Mark Nelson & Dana Johnson

și

the Alex fund

Investitori Majori mai recentți în *Fiecare Copil în Grădiniță*:

Suntem deosebit de recunoscători pentru sprijinul și îndrumarea oferite de

Daniel Petru Funeriu

Oana Iulia Badea

Liliana Preoteasa

de la Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului

ȘI PENTRU DEDICAȚIA CELOR DIN PRIMA LINIE
CARE FAC EFORTURI DEOSEBITE
ÎN FIECARE ZI DE MUNCĂ,
DE MULTE ORI FĂRĂ CA ACESTEA
SĂ FIE RECUNOSCUTE.

Foto: Aga Luczakowska

„Copiii ale căror minți nu sunt stimulate de o interacțiune potrivită cu adulții și cu mediul lor plătesc toată viața pentru aceste neajunsuri timpurii — la fel face și societatea.

Acești copii au un risc mai mare decât colegii lor mai norocoși să aibă rezultate școlare slabe, să abandoneze devreme, să fie practic analfabeți și să fie aproape imposibil de angajat în societatea actuală. Ei afectează productivitatea muncii și prosperitatea economică națională.

„Dar niciunul dintre aceste lucruri nu trebuie să se întâmple...

Programele de educație timpurie îmbunătățesc nivelul de pregătire a copiilor pentru școală, facilitează comportamentele sociale benefice, scad costurile de asistență socială și promovează dezvoltarea comunității.

„Programele care remediază deficiențele critice ale lipsei educației timpurii sunt fundamentale — nu doar pentru succesul în viață al fiecărui copil, ci și pentru succesul societății ca întreg.”

Armeane Choksi,
Banca Mondială 1996

În ultimele două decenii, România a găzduit o legiune de proiecte de educație destinate copiilor dezavantajați sau romi. Cu toate acestea, niciunul nu a reușit să rezolve decât parțial problema abandonului școlar, a ratei de succes școlar, a delincvenței sau a angajării tinerilor adulți care au crescut în sărăcie.

De ce?

***Fie afirmațiile de mai sus sunt false,
fie facem ceva greșit.***

CONVINGERILE OVIDIU ROM

- 1 Viitorul României depinde de educarea celor mai săraci copii.
- 2 Majoritatea copiilor săraci nu pot avea succes școlar fără educație timpurie.
- 3 Pentru înscrierea și prezența zilnică a copiilor săraci la grădiniță sunt esențiale stimulentele pentru părinți.
- 4 Proiectele pe termen scurt sunt o pierdere de bani pentru toată lumea. Numai intervențiile susținute produc o diferență în viețile acestor copii.

I. REZULTATE 2010-2011

ELEMENTE CHEIE

FIECARE COPIL ÎN GRĂDINIȚĂ:

- 1 **Leadership și gândire strategică din partea autorităților locale** și un Grup de acțiune local cu inițiativă;
- 2 **Recrutarea din ușă în ușă a copiilor** cu risc de abandon școlar;
- 3 **Formarea profesorilor** în metode și strategii moderne de a lucra cu copiii dezavantajați;
- 4 **Implicarea părinților prin stimulente economice** condiționate de prezența zilnică la grădiniță a copiilor de 3-6 ani.

După un deceniu de educare a copiilor săraci¹, fondatorii Ovidiu Rom au ajuns la concluzia că accentul pe care l-au pus asupra învățământului primar a rezultat de fapt într-un câștig foarte mic, pe termen lung, pentru copiii dezavantajați care au început școala târziu. Programele tip „A doua șansă” (pentru reintegrarea copiilor care au abandonat deja) s-au dovedit, din păcate, ineficiente în a produce absolvenți de liceu sau muncitori calificați. Dar copiii care au început devreme, între 3 și 5 ani, au avut rezultate mult mai bune la școală, atât comportamental, cât și academic².

Ovidiu Rom („OvR”) a observat că nu era dificil să convingă părinții săraci, chiar și pe romii tradiționali, să își înscrie copiii la grădiniță, dar era foarte greu să îi facă pe copii să vină zi de zi. În 2007, cu un mic grant de la UNDP, OvR a testat pentru prima dată tichetele sociale ca stimulente pentru părinți să își trimită copiii la școală în fiecare zi. A funcționat.

În iulie 2010, Ovidiu Rom și Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului au invitat primarii din România să aplice pentru sprijin în a aduce la grădiniță toți copiii săraci de 3-6 ani. OvR a alocat aproximativ 150 € pentru fiecare copil a cărui familie se califica pentru ajutor social sau îndeplinirea alte criterii de sărăcie. Aceste fonduri au acoperit tichete sociale lunare pentru familiile ale căror copii au avut prezență perfectă și 15 € pe copil pentru rechizite. De asemenea, OvR a oferit cursuri de formare pentru profesori și membrii echipelor locale, monitorizare și consultanță.

Au aplicat peste 100 de comunități. Cu consultarea Ministerului Educației, OvR a selectat 13 (Vezi Anexa C), extinzându-și metodologia de la 6 la 19 comunități în septembrie 2010. Au fost incluși în total 1300 de copii care trăiau în sărăcie severă. Profesorii au notat prezența zilnică. Coordonatorii locali au asigurat distribuirea lunară de tichete sociale părinților copiilor care au avut prezență „perfectă” la finalul fiecărei luni. Procedurile au fost monitorizate de echipa de teren a OvR, formată din trei persoane și condusă de directorul executiv Maria Gheorghiu.

¹ Criteriile Ovidiu Rom's sunt bazate pe situația economică, nu pe etnie. Rata sărăciei în rândurile romilor este de patru ori mai mare decât rata națională a sărăciei; prin urmare, mulți beneficiari ai programelor OvR sunt romi.

² Foarte multe cercetări internaționale arată că deprivarea intelectuală la vârste mici conduce la dizabilități de învățare majore. Cu alte cuvinte, mediul în care copiii își petrec primii cinci ani de viață afectează abilitatea lor de a funcționa cu succes în tot restul vieții. (Vezi Anexa A.)

Condiții pentru participarea comunităților locale: Contribuția Ovidiu Rom:

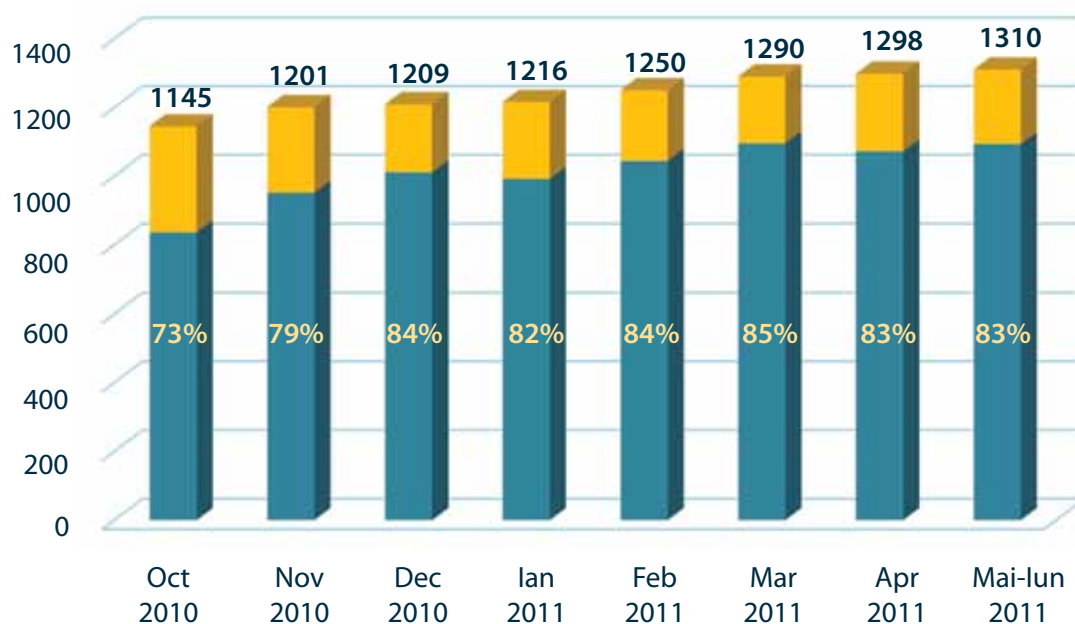
- Cel puțin 50 de copii foarte săraci care nu sunt înscriși la grădiniță sau nu au o frecvență bună
- Grup de acțiune locală care dorește să coordoneze implementarea
- Dorința directorului școlii sau a administrației publice locale ca toți copiii săraci de 3-6 ani să meargă la grădiniță
- Mediator școlar format
- Dorința de a recruta copiii din ușă în ușă și de a asigura îmbrăcămintea și încălțăminte copiilor
- Educatoare dispuse să investească ore în plus în formare și alte activități ale proiectului

- 120 € pe copil pe an pentru tichete sociale lunare
- 15 € pe copil pe an pentru rechizite
- Sprijin în găsirea de soluții alternative (ajutor de profesor, grupe de după-amiază, lobby pentru profesori adiționali)
- Consultanță permanentă și vizite lunare
- Sprijin în obținerea de donații de la sectorul privat
- 12-15 sesiuni de formare a profesorilor
- Manual detaliat pentru profesori
- Cărți-caiet pentru toți copiii din proiect

REZULTATE, IMPACT, PROVOCĂRI ȘI LECȚII ÎNVĂȚATE

Chiar dacă sunt înscriși oficial, mulți copii nu merg la grădiniță suficient de des pentru a avea un câștig educațional real. Părinții săraci, la rândul lor, au un nivel scăzut de educație (sau deloc) și sunt intimidați ușor de sistem, de autorități și de „costurile ascunse” ale educației³. Rezultatul debutului școlar târziu al unui copil este de obicei o integrare slabă și abandon școlar - deoarece acești copii nu recuperează niciodată decalajul educațional și nu aparțin social lângă colegii lor. Prin contrast, o experiență timpurie pozitivă poate schimba radical traseul carierei academice a unui copil.

Prezența zilnică a copiilor din *Fiecare Copil în Grădiniță* octombrie 2010 - iunie 2011

■ Numărul copiilor din proiect care au avut prezență zilnică

³ Costurile ascunse includ îmbrăcăminte și încălțăminte potrivite și o varietate de materiale educaționale. În multe locuri se așteaptă de la părinți să asigure aceste lucruri, dar pentru o mamă singură cu câțiva copii, a face rost de acești bani poate fi un obstacol de netrecut. Este mai ușor pentru astfel de părinți să amâne trimiterea copiilor la școală până în ultimul moment posibil, deseori la 8 ani, uneori chiar și la 9 ani.

A. REZULTAT: CREȘTEREA SPECTACULOASĂ A PREZENȚEI LA GRĂDINIȚĂ

„Am înregistrat cea mai mare rată a prezenței din ultimii 10 ani.”

Cristina Linte, director de școală și coordonator local, Alțina, Sibiu

„Înainte acești copii veneau cel mult două luni pe an.

Anul acesta am avut o prezență excelentă, chiar și în zilele cele mai reci.”

Doina Gheorghe, profesor și coordonator local, Gura Șuții, Dâmbovița

„Anul trecut am avut 89 de copii înscriși. Anul acesta - 152, dintre care 115 incluși în proiect.

110 [95%] au avut doar câteva absențe medicale; chiar și frecvența

copiilor care nu sunt în program a crescut.”

Szilard Dullo, director de școală și coordonator local, Araci, Covasna

„În cele zece luni de monitorizare, 87% dintre copii au avut prezență 100%;

nu avem date exacte, dar cred că niciun copil nu a înregistrat o asemenea prezență anul trecut.”

Radu Bratu, director adjunct și coordonator local, Roșia, Sibiu

„În anul școlar trecut erau înscriși 60 de copii, dintre care veneau regulat 15 (25%).

Anul acesta prezența a crescut la 75%.”

Radu Uglea, profesor și coordonator local, Coroieni, Maramureș

În cele 19 comunități care au derulat proiectul **Fiecare Copil în Grădiniță** în 2010:

- Numărul copiilor înscriși la grădiniță a crescut de la 1990 de copii în 2009 la 2370 în 2010. 1310 dintre acești copii trăiau în sărăcie severă și au fost incluși în proiect⁴.
- Prezența la grădiniță în fiecare zi a crescut de la o rată „oficială” de 66% în 2009-2010 la 84% în 2010-2011.

În toate comunitățile prezența copiilor a fost cea mai ridicată din ultimii ani. În octombrie 2010, 67% (817 copii eligibili în proiect) au avut prezență 100%, conform raportărilor⁵. În mai 2011, numărul crescuse la 83% (1087 de copii). Mulți coordonatori locali au declarat că aceasta este de departe cea mai mare rată de prezență zilnică înregistrată VREODATĂ. În două comunități, coordonatorii au observat că și prezența elevilor din învățământul primar a crescut.

81% (1011 din 1310) dintre copiii foarte săraci înscriși la grădiniță în 19 comunități au avut o prezență zilnică fără precedent.

⁴ Oficial, rata frecvenței la grădiniță în anul școlar 2010-2011 a crescut cu 20% față de anul precedent, dar conform cadrelor didactice, diferența a fost mult mai mare. Este un consens între grădinițele participante în proiect că prezența zilnică a crescut cu cel puțin 40%.

⁵ Prezența copiilor a fost notată zilnic de educatoare. În fiecare săptămână, un membru al echipei locale a verificat prezența, prin sondaj, iar coordonatorii locali au trimis către OvR un mesaj SMS cu numărul copiilor prezenți în ziua respectivă. Echipa OvR a vizitat fiecare grădiniță cel puțin o dată pe lună și a analizat dosarul de proiect.

A. IMPACT: PREGĂTIREA COPIILOR PENTRU DEBUTUL ȘCOLAR

„Copiii au trecut printr-o schimbare pozitivă treptată. Acum se exprimă mai clar, numără corect de la 1 la 10 și recunosc anumite litere și culori.”

Anamaria Bârlea, coordonator local, Hăghig, Covasna

„Proiectul integrează copiii în sistemul de învățământ de la o vârstă fragedă, în așa fel încât educatoarele să aibă timp să modeleze anumite comportamente negative cu care copiii vin de acasă. Copiii se adaptează mult mai ușor la activitățile de grup.”

Doina Gheorghe, profesor și coordonator local, Gura Șuții, Dâmbovița

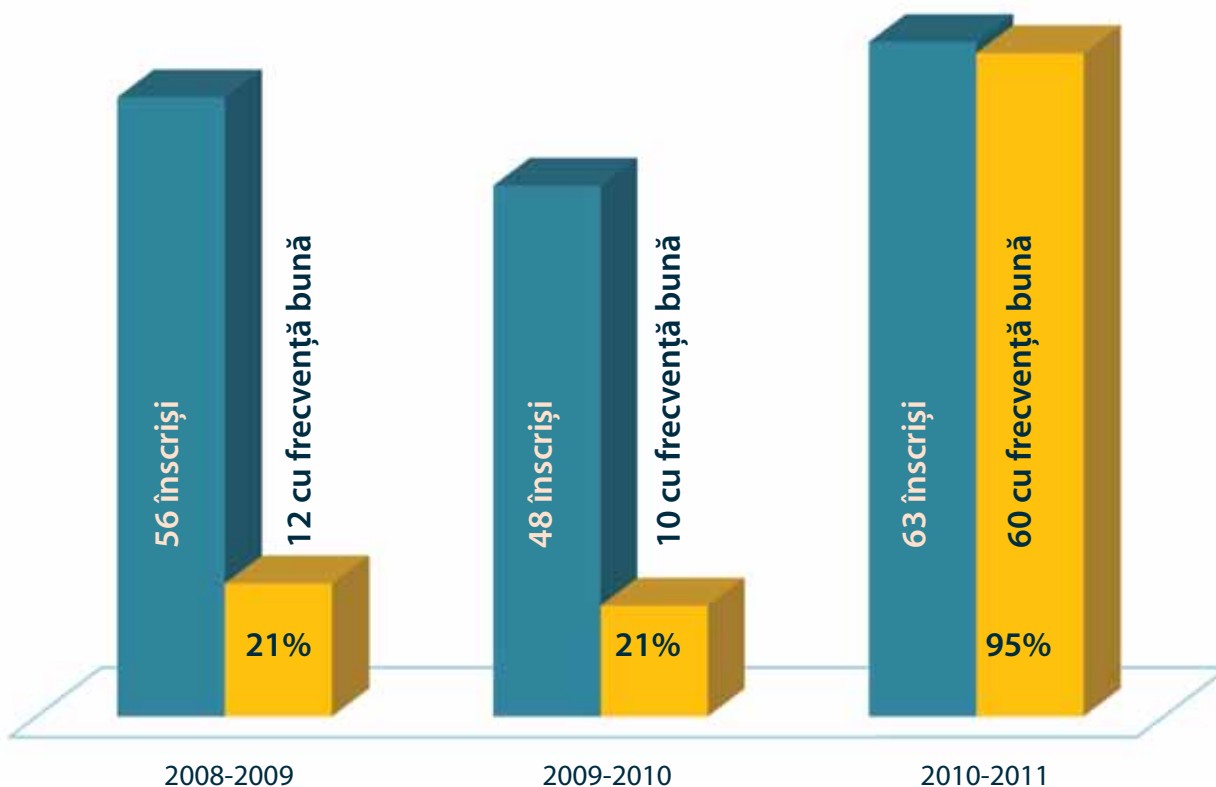
„Rezultatele sunt vizibile, în special pentru copiii care vor începe clasa întâi în toamnă. Vorbesc românește, fac efort intelectual, finalizează activitățile începute și apreciază curățenia.”

Suzana Barbur, director de grădiniță, Jibou, Sălaj

A. LECȚIE ÎNVĂȚATĂ: “TOT CEEA CE TREBUIE FĂCUT”

- Campaniile inițiale de recrutare trebuie făcute de mediatorul școlar și asistentul social, deoarece aceștia cunosc cel mai bine familiile și sunt în poziția de a decide corect cine se califică pentru a intra în proiect. Cu toate acestea, cu cât mai multe persoane din echipă participă la recrutare, cu atât mai bine și pentru dezvoltarea echipei și în ceea ce privește rezultatele.
- Vizitele repetate din ușă în ușă sunt necesare pentru a ne asigura că TOȚI copiii sunt identificați și înscriși la grădiniță.
- Echipele locale trebuie să fie flexibile în ceea ce privește înscrierea și participarea la grădiniță a copiilor care nu au certificate de naștere și a celor care au fost identificați târziu. Lista copiilor este revizuită lunar pentru a reflecta mereu situația reală.

Evoluția copiilor cu prezență zi de zi și numărul total al copiilor înscriși la grădiniță, pe an școlar Coroeni, Maramureș

B. REZULTAT: FAMILII CU O SITUAȚIE ECONOMICĂ MAI BUNĂ ȘI MAI IMPLICATE ÎN EDUCAȚIE

„130 de copii nu ar fi mers la grădiniță dacă părinții lor nu ar fi primit tichetele sociale.”

Alina Panaite & Anita Ciobanu, asistente sociale, Săcele, Brașov

„Am observat că unii dintre copiii care înainte de proiect nu veneau niciodată cu pachețul de mâncare de acasă, au început să vină cu sandvișuri după ce au primit tichetele sociale.”

Doina Gheorghe, profesor și coordonator local, Gura Șuții, Dâmbovița

- **Tichete sociale în valoare de 115.000 Euro** au sprijinit **1200 de familii foarte sărace** ai căror copii au venit la grădiniță în fiecare zi.
- **960 de copii au primit îmbrăcăminte și încălțăminte** de la Consiliile Locale. Comunitățile care nu au putut aloca bani și-au asumat responsabilitatea de a obține sponsorizări.
- **Peste 1000 de părinți s-au implicat în educația copiilor** aducându-i la grădiniță în fiecare zi și luând parte la lecțiile deschise lunare în timpul cărora au învățat activități educative pe care le pot face cu copiii lor acasă.
- **300 de părinți** au participat la grupă ca „asistent de profesor” (o zi pe lună, prin rotație).
- **250 de părinți și copiii lor de 2-3 ani** au participat la **câte două ore de grădiniță pe săptămână** („Șotron Zero”), unde au învățat despre procesul educativ și despre importanța înscrierii copiilor la grădiniță în toamnă.

Majoritatea familiilor eligibile trăiesc din beneficiile Legii 416 și din alocațiile copiilor.

Școala și grădinița necesită îmbrăcăminte, încălțăminte și rechizite potrivite (pe lângă „fondul clasei” care este uneori opțional, uneori mai puțin opțional - o practică neoficială dar foarte răspândită de a li se cere părinților bani pentru rechizite, caiete speciale, mobilier și îmbunătățiri ale sălii de clasă. Contribuțiile nu sunt obligatorii, dar părinții care nu și le permit de multe ori preferă să nu își trimită copiii la școală decât să le fie rușine că nu pot contribui).

Vizionați știrea ProTV din februarie 2011 care arată cum tichetele sociale motivează părinții din comuna Roșia să își aducă la grădiniță copiii în fiecare zi: <http://www.ovid.ro/5297/ovidiu-rom-has-done-wonders-in-rosia-sibiu/>

B. IMPACT: ÎMBUNĂTĂȚIREA ATITUDINII PĂRINȚILOR SĂRACI FAȚĂ DE EDUCAȚIA COPIILOR

„La început 80% dintre părinți au fost necooperanți. Atitudinea lor s-a îmbunătățit în mod real; acum sunt mult mai deschiși față de activitățile din grădiniță.”

Cristina Linte, director de școală și coordonator local, Alțina, Sibiu

„Părinții au devenit mai responsabili. Proiectul a avut un efect pozitiv din toate punctele de vedere.”

Anamaria Bârlea, referent Primărie și coordonator local, Hăghig, Covasna

„Părinții chiar și-au schimbat atitudinea.” Suzana Barbur, director grădiniță, Jibou, Sălaj

„Cu cât zbori mai sus, cu atât vezi mai departe. Părinții noștri au început să zboare.”

Radu Uglea, profesor și coordonator local, Coroieni, Maramureș

„Părinții au devenit mai implicați, nu mai sunt atât de multe conflicte, au ajuns să înțeleagă importanța prezenței zilnice. Relația dintre școală și comunitate s-a îmbunătățit vizibil.” Ioana Manolache, profesor și coordonator local, Târlungeni, Brașov

„Am reușit să schimbăm mentalitatea unor părinți care la început spuneau ‘Copilul meu e foarte bine acasă’. Acum sunt mândri când copiii lor știu numele culorilor.”

Erika Rendes, asistent social și coordonator local, Band, Mureș

Metodologia FCG le cere părinților să ia parte la activitățile de la grupă prin rotație, o dată pe lună, ca „asistenți ai profesorului”, pentru a înțelege ce se întâmplă la grădiniță. Este o practică nouă atât pentru părinți, cât și pentru profesori, dar în timp cu toții se obișnuiesc. Părinții învață să se facă utili în clasă, în timp ce înțeleg mai bine eforturile pe care le fac profesorii pentru a îi învăța pe copii și văd că grădinița nu este doar un loc de joacă, ci are scopul de a-i pregăti pe copii pentru școală. Mulți părinți care nu știu să scrie și să citească preferă la început să facă activități administrative (ascut creioane sau aranjează masa). Cu sprijin din partea profesorilor ei pot, în timp, să participe și la activitățile educaționale.

Lecțiile deschise lunare ajută părinții să înțeleagă cum și ce învață copiii la această vârstă. Această activitate le dă ocazia să se joace cu copiii lor și să interacționeze cu profesorii într-un context relaxat.

Șotron Zero este un modul opțional pentru antepreșcolari pe care 13 comunități FCG l-au adoptat în primăvara 2011. Acesta le permite părinților să participe împreună cu copiii lor mici (unii de 2 ani) la o sesiune de două ore de grădiniță, o dată pe săptămână. Nu există niciun stimulent financiar pentru prezență, dar cu încurajarea mediatorilor școlari și a asistenților sociali, multe mame, câteva bunici și câțiva tați au început să vină cu copiii lor la grădiniță. Activitatea conduce la o îmbunătățire spectaculoasă a atitudinii părinților față de cât de pregătiți sunt copiii lor mici să participe în activități de grup și îi ajută pe copii să se pregătească pentru a începe grădinița în toamnă.

B. PROVOCARE: STABILIREA REGULILOR

„Cel mai dificil lucru este să le explici părinților săraci că nu sunt eligibili în proiect pentru că nu locuiesc într-o casă suficient de dărăpănată.”

Doina Gheorghe, profesor și coordonator local, Gura Șuții, Dâmbovița

Pentru a se califica în proiect, familiile trebuie să îndeplinească trei criterii: 1) venit pe membru de familie de maxim 150 lei pe lună, 2) condiții de locuire precare și 3) nivel scăzut de educație a părinților. Deseori percepția inițială este că FCG este un proiect „pentru romi”. Corectarea acestei idei greșite este importantă pentru relații bune în comunitate, prin demonstrarea faptului că deciziile sunt bazate exclusiv pe criterii economice.

În unele comunități multe familii tinere nu au alt venit decât alocația copiilor, dar pentru că trăiesc cu părinții lor care au reușit să cumpere o casă decentă în comunism, copiii lor nu sunt eligibili pentru tichete sociale. În alte comunități, copiii care au fost oarecum abandonați de părinții care au plecat în străinătate să muncească, sunt în grija bunicilor ale căror condiții de locuire sunt mai bune decât cele care sunt considerate în mod normal eligibile. Aici este vorba de o diferență subtilă pe care îi încurajăm pe coordonatori să o discute cu echipa OvR pentru a lua deciziile cele mai bune și consecvente la nivel local.

Pentru a se califica pentru tichetele lunare într-o lună, copiii trebuie să vină la grădiniță în fiecare zi, cu următoarele excepții care se consideră absențe motivate:

1. absențe medicale verificate de medic prin acordarea unei scutiri medicale sau, dacă nu este posibil, o notă semnată de părinte, și
2. 3 „zile personale” pe lună dacă părinții au făcut în prealabil o cerere de învoire.

În principiu, notarea zilnică a prezenței este o procedură simplă și clară, dar cere organizare, consecvență și decizii dese din partea profesorilor. Grădinița nu este obligatorie și procedurile oficiale nu pun un accent deosebit asupra notării zilnice a prezenței. Este mai simplu și mai avantajos⁶ pentru profesori să facă aproximări săptămânale sau chiar lunare cu privire la prezența copiilor.

La început mulți părinți săraci consideră că dacă au copiii înscriși la grădiniță și îi aduc relativ des, acest lucru ar trebui să fie suficient pentru a fi considerați prezenți „zi de zi” și a se califica pentru tichetele sociale. În primă fază părinților le este greu să accepte că și pentru o singură absență în afara celor motivate (ex: părinții trebuie să plece din sat să

⁶Listele de prezență sunt folosite deseori pentru a dovedi că sunt suficienți copii la grădiniță pentru a justifica salariile profesorilor și cu cât sunt mai mulți copii raportați prezenți, cu atât mai multe porții de „corn și lapte” sunt oferite pentru copii.

muncească și își iau copiii cu ei) sau pentru situațiile în care copiii vin consecvent spre finalul orelor, ei nu vor primi niciun tichet social pentru luna respectivă.

Un inconvenient în plus este că din ianuarie 2011 medicii de familie pot consulta gratuit maxim 20 de urgențe pe zi. Peste acest număr, oamenii trebuie fie să plătească, fie să se programeze pentru altă zi. Aceasta îngreunează obținerea scutirilor medicale, în special dacă medicul vine în localitate doar o zi sau două pe săptămână⁷. Notele semnate de părinți în locul scutirii medicale au fost acceptate, dar dacă părintele este analfabet, notele trebuie scrise de profesori, care sunt oricum suprasolicitați. În plus, aceasta determină profesorii să ia decizii bazate pe încredere sau, mai rău, pe preferințe personale.

Coordonatorii nu au mereu timp să compare absențele fiecărui copil cu scutirile și învoirile aferente și uneori nu întrebă profesorii cum au notat prezența, ca să nu îi jignească. Echipa OvR și membrii echipelor locale verifică frecvent prezența, prin sondaj. Cu toate acestea, auditul final a scos la iveală o varietate de greșeli (ex: tichete sociale acordate în ciuda existenței mai multor absențe motivate decât numărul acceptat sau lipsa scutirilor pentru absențele motivate). Acest lucru a condus la o ușoară inflație a rapoartelor de prezență, dar mult mai mică decât dacă aceste verificări nu ar fi existat.

B. LECȚII: COMUNICARE ȘI VERIFICARE

„Elementul cheie în acest proiect este comunicarea.”

Alexandra Marian, educatoare și coordonator local, Brateiu, Sibiu

„Cea mai importantă lecție pe care am învățat-o este că încrederea este bună, controalele sunt și mai bune.”

Radu Bratu, director adjunct și coordonator local, Roșia, Sibiu

Comunicarea criteriilor de selecție obiective (clarificarea faptului că acestea sunt economice, nu etnice) către întreaga comunitate este esențială pentru evitarea conflictelor dintre părinții care primesc tichete sociale și cei care nu primesc și pentru a obține sprijinul general. La începutul proiectului, echipele locale trebuie să verifice cu atenție criteriile de selecție, din prisma caracteristicilor comunității lor și uneori să le adapteze la situații particulare. Odată stabilite, criteriile trebuie respectate cu consecvență.

Durează în jur de două luni ca părinții să înțeleagă cu adevărat și să accepte condițiile de acordare a tichetelor. Tensiunile pot fi evitate repetându-le părinților condițiile în primele săptămâni și fiind stricți cu cei care nu le respectă. Nu strică să fie prezenți și reprezentanți ai autorităților (primar, director sau polițist) prima dată când sunt distribuite tichetele.

În timp ce este necesară o oarecare flexibilitate a profesorilor, scopul este ca acești copii să fie prezenți în clasă suficient de des încât să nu existe goluri în procesul de educație - și să obișnuiască părinții să facă din prezența la școală o prioritate a familiei. Excepțiile conduc la complicații. Cu reguli clare, corecte și aplicate în mod consecvent, cu puțină consiliere personală și cu recompense materiale pentru respectarea regulilor, părinții înțeleg sistemul. Mediatorii școlari pot fi foarte utili în comunicarea importanței prezenței zilnice. După cum a admis un părinte, „Uneori am nevoie să mi se amintească.” Când profesorii colaborează bine cu mediatorii, atât absențele, cât și conflictele scad simțitor.

Pași importanți pentru încurajarea notării prezenței în mod corect și ușurarea procesului:

- **Training** cu accent pe importanța procedurii și **analizarea metodelor de notare a prezenței**;
- Directorii impun ca **listele de prezență să fie afișate pe pereții clasei**;
- **Includerea medicilor de familie** în Grupul de acțiune locală;
- Profesorilor li se reamintește frecvent **de ce** este importantă notarea corectă a prezenței;
- **Monitorizarea atentă a listelor de prezență**, de către membrii echipelor locale și ai echipei OvR;
- Li se poate cere profesorilor să facă o **poză** cu copiii din clasă la 9:30 în fiecare dimineață⁸. Aceasta rezolvă și problema obișnuinței părinților de a întârzia, iar pozele le pot fi date cadou părinților.

⁷ Majoritatea absențelor raportate (80%) au fost medicale - de la răcelile obișnuite iarna la epidemii de hepatită legate de igiena precară și condițiilor de viață nesănătoase. Alte cauze: probleme familiale, părinți bolnavi, părinți în străinătate, părinți plecați din localitate să muncească. Absențele din lipsa hainelor au fost numai 7% (ex: singurul set de haine „de grădiniță” al copilului a fost spălat și nu s-a uscat până ziua următoare). Nimeni nu a menționat „lipsa banilor” ca motiv de absență.

⁸ În această toamnă OvR, cu sprijinul Orange, va testa această procedură oferind coordonatorilor camere foto pentru a complementa listele de prezență și a crește atât acuratețea notării prezenței, cât și numărul copiilor prezenți la grădiniță la timp.

C. REZULTAT: PROFESORII SPRIJINIȚI CU RESURSE

- 330 de profesori au fost formați de OvR (90 din proiectul **Fiecare Copil în Grădiniță**).
- 290 de profesori au organizat în 2011 ateliere de vară pentru 3000 de copii din 80 de școli.
- 7 noi posturi de profesori au fost aprobate de Inspectorate pentru a acomoda numărul mare de copii.
- 5 asistenți de profesori au fost angajați de OvR pentru a ajuta profesorii să lucreze cu numărul crescut de copii.
- 90 de profesori au primit €15 pe copil pentru materiale educaționale în clasă.

C. IMPACT: COPIII AU BENEFICIAT DE PROFESORI MAI BINE PREGĂTIȚI ȘI DE CLASE MAI BINE ECHIPATE

„Activitățile de la grupă sunt mai diverse, datorită noilor resurse educaționale.”

Cristina Linte, director de școală și coordonator local, Alțina, Sibiu

„Acest proiect a schimbat modul în care îmi văd viitorul. Am lucrat mai mult, dar m-am simțit stimulată.”

Cosmina Marin, profesor, Întorsura Buzăului, Covasna

„Nu am mai avut probleme cu rechizitele și educatoarele n-au mai trebuit să pună bani de la ele din buzunar ca să cosmetizeze sălile de grădiniță.”

Szilard Dullo, director de școală și coordonator local, Araci, Covasna

„...copiilor chiar le place să vină, nu o fac pentru că îi obligă părinții.”

Ioana Mihalache, profesor și coordonator local, Târlungeni, Brașov

Profesorii din învățământul preșcolar sunt primul contact al copiilor cu sistemul educațional și pentru mulți copii săraci, primul contact cu lumea din afara străzii lor. Ei au un rol cheie în a îi face pe copii să se simtă bineveniți la grădiniță, în siguranță și provocați să învețe. Acest lucru este cu atât mai dificil în zonele rurale unde, pe lângă situația generală a salariilor foarte mici, mulți profesori nu sunt calificați și probabilitatea să rămână în același post anul viitor este neclară (mulți sunt suplinitori). Lucrul cu copii cărora nu li s-a vorbit suficient de mult acasă, nu li s-a citit sau cu care părinții nu s-au jucat este o provocare specială.

Raportul din 2011 *“O școală pentru toți”*⁹ notează că multe școli frecventate de acești copii „sunt blestemate să se supună cercului vicios al ‘acumulării deficitului calitativ’ din cauza resurselor materiale inadecvate și preponderența profesorilor suplinitori nepregătiți.

Atelierele de formare și consultanța oferite de OvR ajută profesorii să devină mai eficienți și mai implicați în munca lor. Formarea este cu atât mai importantă pentru cei fără experiență (în multe sate izolate unele educatoare nu au nici un fel de pregătire pedagogică). Resursele educaționale modeste de 60 de lei pe an pe copil, oferite de OvR, sunt foarte apreciate, deoarece le permit profesorilor să cumpere exact materialele de care au nevoie.

Maria Gheorghiu și Betsy Grob, profesoară de pedagogie cu experiență de la Bank Street Graduate School of Education din New York¹⁰ au organizat ateliere de formare a profesorilor în toate comunitățile din proiect. Subiectele abordate au inclus metode specifice de lucru cu copiii mici, modalități de a îi face pe copii să se simtă bineveniți la grădiniță sau școală și tehnici de lucru cu grupuri mari de copii. Vizionați știrile Pro TV referitoare la atelierul de formare a profesorilor din Coroieni, Marmureș, mai 2011: <http://www.ovid.ro/en/6660/domnul-trandafir-la-%C8%9BBara-27-mai-2011/>

⁹ Duminica & Ivasiuc, „One School for All”, UNICEF, 2011, p. 174

¹⁰ Betsy Grob a început să lucreze cu profesorii români în 1998 în cadrul unui curs Step-by-Step și s-a întors de atunci de multe ori să formeze profesori.

C. PROVOCARE: VOLUM CRESCUT DE MUNCĂ

„Implicarea profesorilor este o provocare - la început văd numai dezavantajele: mai mulți copii, mai multă muncă. Pe lângă satisfacția morală de a fi contribuit la viitorul pe termen lung al copiilor și al comunității, o formă oarecare de stimulare financiară a profesorilor ar fi binevenită.”

Radu Bratu, director adjunct și coordonator local, Roșia, Sibiu

„A fost cel mai dificil dintre cei 37 de ani de muncă în sistemul educațional: o mare parte din timpul în care ar fi trebuit să lucrez cu copiii am petrecut-o discutând cu părinții romi, completând formularul de prezență și explicându-i ajutorului de educatoare ce are de făcut.”

Suzana Barbur, director de grădiniță, Jibou, Sălaj

Este un lucru obișnuit ca proiectul să dubleze numărul copiilor dintr-o grupă care vin zilnic. Deși profesorii lucrează același număr de ore, munca lor este mai dificilă pentru că au mai mulți copii nepregătiți deodată în clasă. Copiii nu sunt obișnuiți să fie atenți sau să stea mai mult timp într-un loc. Uneori vin murdari, iar cei mici plâng și tulbură tot grupul. Posibilitatea înscrierii copiilor pe parcursul semestrului îngreunează munca profesorilor. Prin urmare, mulți profesori tind să considere proiectul „muncă voluntară” - și pot fi frustrați de faptul că nu sunt plătiți suplimentar pentru lucrul cu copiii identificați prin proiect.

C. LECȚII: FORMARE, RECUNOAȘTERE ȘI MICI RECOMPENSE

Următoarele măsuri ar crește semnificativ implicarea și motivarea profesorilor și, prin urmare, rezultatele. OvR își propune să ofere sprijin în găsirea soluțiilor pentru obținerea:

- Grupelor mai mici sau a unor ajutoare de profesori,
- Recunoașterii speciale din partea Inspectoratelor Școlare și a Ministerului Educației,
- Bonusurilor de performanță pentru participarea eficientă în proiect.

Foto: Aga Luczakowska

D. REZULTAT: CONSOLIDAREA COLABORĂRII DINTRE ANGAJAȚII DIFERITELOR INSTITUȚII LOCALE

- 150 de membri ai comunităților locale (primari, directori de școală/grădiniță, asistenți sociali, profesori, mediatori școlari) s-au implicat direct în implementarea proiectului;
- Inspectorii generali și de specialitate din șase județe au găsit soluții concrete la problemele cu profesorii și mediatorii școlari insuficienți.

D. IMPACT: DEZVOLTAREA STRATEGIEI LOCALE PENTRU EDUCAȚIA TIMPURIE

„Acum primăria este mai preocupată de grădiniță, în special de la întâlnirea primarului cu alți primari din Covasna implicați în proiect.”

Szilard Dullo, director de școală și coordonator local, Araci, Covasna

„Chiar și primarul și directorul școlii s-au implicat în recrutarea din ușă în ușă a copiilor. Întreaga echipă a devenit mai activă în rezolvarea problemelor concrete pe care le întâmpină părinții.”

Doina Gheorghe, profesor și coordonator local, Gura Șuții, Dâmbovița

„A trebuit să vizitez 60 de familii ca să mă asigur că toți copiii sunt eligibili. A fost greu, dar acum cred că a fost un exercițiu excelent. Le-aș recomanda tuturor directorilor să facă acest lucru.”

Radu Bratu, director adjunct și coordonator local, Roșia, Sibiu

„Am urmărit mai îndeaproape activitatea grădiniței. Nu a necesitat mai mult efort, ci mai mult interes.”

Mihaela Popoiu, principal, Tărlungeni, Brașov

„Educatorele și mediatorul școlar au fost deschiși de la început față de proiect, dar a durat ceva până s-au implicat și ceilalți. Acum consilierii locali sunt bucuroși de rezultate și vor să continue.”

Cristina Linte, director de școală și coordonator local, Alțina, Sibiu

„Acest proiect ar trebui să devină politică publică”.

Silvia Bumbac, director de școală și coordonator local, Întorsura Buzăului, Covasna

Acest proiect este, de fapt, o mică revoluție pe plan local - el schimbă modul în care părinții săraci percep educația, modul în care profesorii relaționează cu copiii săraci și/sau romi, modul în care angajații instituțiilor publice lucrează împreună pentru a rezolva o problemă comună și modul în care oamenii își percep rolul de agenți ai schimbării în comunitățile lor.

Pe măsură ce din ce în ce mai mulți copii sunt aduși la grădiniță, proiectul generează nevoia ca grădinițele să aibă mai mulți profesori și mai multe spații. În unele comunități este nevoie și de angajarea unui mediator școlar, a unui asistent social școlar sau a unei asistente medicale. Aceste demersuri ar trebui să fie mai ușoare din 2012, când grădinițele vor funcționa pe sistemul finanțării per elev. (Vezi Anexa D)

Majoritatea inspectorilor școlari generali și a inspectorilor pentru învățământul preșcolar au participat la întâlnirile Grupurilor de acțiune locală. Sprijinul Inspectoratelor Școlare din Covasna, Sibiu, Maramureș și Harghita a fost deosebit. Inspectoratul din Covasna a invitat OvR să aplice în parteneriat pentru a extinde proiectul în șapte comunități din județ, cu fonduri europene.

Pe parcursul anului administrațiile publice locale au devenit mult mai implicate în găsirea de soluții concrete la problemele identificate prin proiect. Au fost aprobate și plătite de inspectorate șapte posturi de profesori; primarii și directorii școlilor au găsit soluții pentru

găsirea de noi spații pentru grupele de grădiniță nou formate; iar Consiliile Locale au declarat proiectul „proiect de interes public local” și și-au asumat responsabilitatea pentru asigurarea hainelor și încălțămintei potrivite pentru toți copiii.

Statistic, cele mai bune rezultate au fost obținute când coordonatorul a fost directorul școlii sau când primarul a sprijinit în mod real proiectul. Este demotivant pentru echipa locală (profesori, asistenți sociali, mediatori școlari) dacă ei simt că efortul lor în plus nu este recunoscut și apreciat de superiorii lor. Din 13 comunități noi, una singură nu a aplicat pentru al doilea an: Săcele, unde echipa a resimțit cel mai tare lipsa sprijinului Primăriei.

Nevoia de a armoniza strategiile și planurile de acțiune privind educația timpurie pe plan local, județean și național a fost discutată în mod repetat la întâlnirile Grupurilor de acțiune locală. Un alt subiect dezbătut intens a fost nevoia de a formula la nivel local un plan concret și un interval de timp pentru generalizarea treptată a învățământului preșcolar.

Acesta este unul din avantajele comunităților mici - unde barierele administrative și departamentale se pot depăși mai ușor și experiența colectivă poate fi folosită mai eficient pentru a găsi soluții la problema complexă a sărăciei.

D. PROVOCARE: PROBLEMELE SUCCESULUI

CONSTRÂNGERI CU PRIVIRE LA SPAȚIU ȘI NUMĂRUL PROFESORILOR

“Lipsa spațiului este o scuză convenabilă, dar nu este o problemă imposibil de depășit dacă autoritățile vor cu adevărat să găsească un spațiu pentru copii.” Director de școală

Multe grădinițe nu sunt suficient de spațioase încât să acomodeze numărul mare de copii aduși de proiect. Însă atunci când autoritățile vor să găsească soluții, cu siguranță le vor găsi. Unele grădinițe au rezolvat problema prin formarea grupelor de după-amiază. În altele, Consiliile Locale încearcă renovarea altor spații. FIECARE comunitate a găsit o soluție și niciun copil nu a fost trimis acasă din cauza lipsei spațiului. De fiecare dată când au fost solicitate posturi de profesori la Inspectorate, acestea au fost aprobate.

Click aici¹¹ pentru a vedea știrile Pro TV din aprilie 2011 cu privire la soluția găsită de Szilard Dullo, directorul școlii din Araci.

“WHITE FLIGHT”

Numărul mare de copii în grădiniță pune o presiune asupra resurselor; în consecință, sprijinul local poate să fluctueze. Suștinerea din partea Primăriei este esențială deoarece asistenții sociali au un rol cheie în verificarea eligibilității copiilor și în distribuirea tichetelor sociale.

În comunitățile unde există o opțiune, cum este în Castelu, județul Constanța, părinții mai înstăriți își mută deseori copiii la alte grădinițe, mai segregate din punct de vedere economic sau etnic. Această tendință ține de natura umană și este o problemă a sistemului public de educație din întreaga lume. Eforturile de conștientizare a opiniei publice cu privire la importanța educației timpurii pentru toți copiii pot ajuta la temperarea obiectiilor părinților din clasa de mijloc. În orice caz, atitudinea liderilor locali este cea care stabilește tonul în comunitate.

DUPĂ GRĂDINIȚĂ

“Andreea este prima din familia noastră care a fost vreodată la grădiniță.”

Elvis Pădureț, Părinte, Sector 5, București

Deseori apare întrebarea: “Dar ce se va întâmpla când copiii sunt gata pentru clasa întâi, dar nu mai primesc tichete sociale?”

Programul național care oferă copiilor săraci rechizite, chiar dacă nu acoperă toate costurile ascunse ale educației, ajută părinții, într-o anumită măsură, să suporte costurile

¹¹ <http://www.ovid.ro/6179/more-children-from-disadvantaged-families-have-the-chance-to-go-to-kindergarten-april-15-2011/>

de începere a școlii. Programul "corn și lapte" este un alt stimulent pentru prezență. Iar din 2011, alocația complementară este oferită de stat în mod condiționat, în funcție de prezența la școală a copiilor.

Mai important decât atât, credem noi, este faptul că un element major al proiectului **Fiecare Copil în Grădiniță** este procesul de convingere a părinților săraci, ei înșiși needucați, de importanța educației, și de a-i face să fie conștienți de capacitatea de învățare a propriilor lor copii. Părinții dezvoltă atitudini, obiceiuri și speranțe noi pentru copiii lor și devin mândri de succesele acestora. Cu cât mai mulți copii din zonele marginalizate merg la școală, cu atât presiunea socială crește și începe să aibă un efect pozitiv. Faptul că merg la școală este, cu siguranță, asociat cu un anumit statut pozitiv chiar între copii. Copiilor care nu merg la școală le este rușine și sunt invidioși – **până când ajung la școală total nepregătiți și sfârșesc simțindu-se marginalizați și incapabili.** Datoria noastră este să ne asigurăm că ei sunt bine primiți în școală și că au succes.

Ovidiu Rom și partenerii locali vor continua să monitorizeze prezența la școală a copiilor din FCG care vor începe școala în toamnă.

D. IMPACT: ÎMBUNĂTĂȚIREA LUCRULUI ÎN ECHIPĂ

„Am învățat să lucrăm ca o echipă. Toți suntem motivați acum pentru că am văzut o schimbare. Relația dintre școală și comunitate s-a îmbunătățit în mod vizibil.”

Ioana Mihalache, profesor și coordonator local, Tărlungeni, Brașov

„Trebuie să vrei să schimbi lucrurile – tu ca și comunitate, tu ca primar, tu ca director de școală, tu ca educatoare. Pentru ca visul să devină realitate, e nevoie de cel puțin doi oameni care să gândească și să acționeze la fel. Anul viitor vom fi mai uniți ca echipă și mai motivați ca indivizi să facem ceva pentru binele copiilor.”

Alexandra Marian, profesor și coordonator local, Brateiu, Sibiu

„Abia acum înțeleg cât de mult muncesc educatoarele în fiecare zi cu copiii.”

Maria Petcu, asistent social, Potlogi, Dâmbovița

„Poate e greu de crezut, dar nu mai avem așa multe probleme cu oamenii de aici de când a început proiectul.” Polițistă, Coroieni, Maramureș

“Pentru a munci împreună eficient trebuie să lucrăm diferit, la standarde mai ridicate.”

Graham Allen UK MP

Acest proiect are la bază o idee simplă. Dar pentru a produce rezultatele dorite, este nevoie de efort de echipă - și mai ales este nevoie ca fiecare membru al echipei să înțeleagă principiile de bază din spatele proiectului și să își îndeplinească rolul cât mai bine. După formare este întotdeauna nevoie de multă practică pentru a schimba vechiul mod de lucru - chiar și atunci când oamenii sunt motivați. Când unui membru al echipei nu îi este clară o anumită procedură, poate consulta Ghidul de implementare al proiectului și poate primi consultanță din partea echipei Ovidiu Rom.

Este esențial ca membrii echipelor locale să se raporteze la **Fiecare Copil în Grădiniță** ca fiind "proiectul nostru" nu "proiectul Ovidiu Rom". OvR oferă metodologia, majoritatea cheltuielilor directe și consultanță permanentă. Însă cele care implementează propriu zis proiectul sunt echipele locale. De aceea rolul coordonatorului este atât de important - el trebuie să îi motiveze pe ceilalți și să se asigure că fiecare își îndeplinește rolul. Altfel, din dorința de a face lucrurile să funcționeze, coordonatorul riscă să ajungă să facă totul singur - ceea ce face ca proiectul să nu fie sustenabil pe termen lung.

Faptul că proiectul este "orientat către rezultate" este apreciat, în special de primari - ei susțin atât scopul, cât și metodologia, care produce rezultate din prima lună. De asemenea, ei apreciază faptul că resursele sunt alocate în mod rapid. (Nu au existat întârzieri în distribuirea rechizitelor sau a tichetelor sociale și majoritatea comunităților au oferit la timp îmbrăcămintea și încălțăminte pentru copii.)

D. PROVOCARE: ROLUL COORDONATORULUI LOCAL, AL ASISTENTULUI SOCIAL ȘI AL MEDIATORULUI ȘCOLAR

COORDONATORUL LOCAL

În majoritatea cazurilor, coordonatorii locali (de obicei directori de școală/grădiniță sau angajați ai primăriei) au dat dovadă de extremă dedicație și efort personal pentru a face proiectul să meargă. Ei au petrecut în plus în jur de 15-20 ore extra pe lună, fără nici un fel de plată suplimentară sau stimulente materiale.

Pe lângă faptul că este un proiect nou și că rolul lor este să conducă o echipă formată din specialiști angajați de diferite instituții, coordonatorii locali completează baza de date, verifică rapoartele lunare de prezență și organizează distribuirea tichetelor sociale. În unele cazuri coordonatorii se ocupă de mai multe locații. Rolurile lor includ:

- 1 Înțelegerea și comunicarea procedurilor care trebuie urmate exact,
- 2 Ajustarea la un ritm de lucru rapid, flexibil și solicitant, caracteristic unui proiect pilot dar nu foarte obișnuit în sistemul public și
- 3 Coordonarea unei echipe de oameni angajați de diferite instituții publice care, în mod tradițional, nu obișnuiesc să lucreze împreună atât de strâns.

ASISTENTUL SOCIAL

Rolul asistentului social este (1) să evalueze gradul de sărăcie al familiei, pentru a se asigura că îndeplinesc criteriile de eligibilitate ale proiectului, (2) să consilieze familiile cu privire la procedurile de înscriere a copiilor la grădiniță, acte de identitate și alte probleme sociale și (3) să distribuie lunar tichetele sociale – aceasta fiind o activitate care nu trebuie asociată de părinți cu grădinița, ci cu departamentul de asistență socială. Cu toate acestea, în majoritatea satelor asistenții sociali calificați sunt rari (de obicei fiind înlocuiți de referenți care au experiență în teren, dar nu au diplomă în asistența socială), iar cei care sunt calificați sunt suprasolicitați de volumul de muncă. De obicei este nevoie de insistența și dorința primarului pentru a avea un asistent social implicat cu adevărat în proiect. Din 2012, o soluție mai bună ar putea fi angajarea de către școli a unui asistent social școlar, din prin finanțarea per elev. (Vezi Anexa D)

MEDIATORUL ȘCOLAR

Mediatorii școlari buni își valorează greutatea în aur - dar există o varietate de probleme care pot periclita sau eroda eficiența lor, cum ar fi:

- În proiect este implicat un mediator școlar calificat, dar nu este angajat și nici plătit oficial;
- Un mediator este responsabil atât pentru școală, cât și pentru grădiniță, uneori în mai multe sate;
- Nimeni din comunitate nu are cele 8 clase cerute de lege;
- Mediatorul este plătit de Centrul de Resurse și este de obicei alocat școlilor, iar directorul grădiniței nu are autoritatea să îi impună mediatorului implicarea în FCG.

D. LECȚII: RESPECTAREA METODOLOGIEI, DEFINIREA ROLURILOR ȘI OFERIREA DE SPRIJIN

„Lipsa fidelității—respectarea riguroasă a disciplinei și măsurilor unui program—erodează în mod semnificativ impactul.” Graham Allen, UK MP

Rolul fiecărui membru al echipei trebuie înțeles și agreat de la bun început.

- **Profesorii** trebuie să fie de acord să monitorizeze zilnic prezența și să motiveze numai absențele pentru care părinții aduc scutiri sau învoiri.
- **Mediatorul școlar** trebuie să înțeleagă că rolul său este să țină legătura permanent cu profesorii și să viziteze familiile copiilor care lipsesc, pentru a afla motivele și a le explica părinților importanța prezenței zilnice.
- **Asistentul social** trebuie să viziteze familiile pentru a determina nivelul real de sărăcie și să distribuie lunar tichetele sociale (pentru ca părinții să nu asocieze decizia acordării tichetelor cu profesorii).
- **Directorul școlii** trebuie să înțeleagă filosofia proiectului și să dorească să facă lobby pentru a obține noi posturi de profesori sau mediatori școlari sau spațiu în plus, dacă este nevoie.
- **Primarul** trebuie să sprijine activ proiectul pentru a îi conferi un plus de credibilitate și autoritate în comunitate.
- **Coordonatorul local** trebuie să se asigure că toți membrii echipei procedează în concordanță cu metodologia și standardele **Fiecare Copil în Grădiniță**.

La rândul său, Ovidiu Rom oferă consultanță continuă, sprijin și livrarea la timp a contribuțiilor sale financiare care în al doilea an al proiectului vor include și mici bonusuri de performanță pentru coordonatorii locali eficienți.

Foto: Davin Ellicson

II. PAȘII URMĂTORI

A. SELECȚIA COMUNITĂȚILOR

În mai 2011, Ovidiu Rom și Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului au lansat o nouă invitație primarilor pentru a selecta noi comunități care să participe în proiect în anul școlar 2011-2012.

Criteriile de participare sunt:

- 1 Grad ridicat de sărăcie extremă:** În majoritatea zonelor rurale, cei mai mulți oameni se străduiesc să supraviețuiască, dar **acest** proiect este destinat numai copiilor care trăiesc sub limita sărăciei, în condiții substandard, și ai căror părinți au un nivel scăzut de educație.
- 2 Implicare puternică și abilități ale echipei locale:** Comunitățile trebuie să dovedească atât că sunt dedicate scopului de a aduce toți copiii la grădiniță, cât și să demonstreze că au resursele umane care să le permită acest lucru. (Uneori OvR poate pune în legătură comunitățile locale cu companii private pentru a le ajuta să acopere unele cheltuieli prin sponsorizări.)
- 3 Coerența strategiei cu privire la educația timpurie:** grădinițele renovate și eforturile anterioare ale comunității de a atrage copiii săraci în proiecte de educație timpurie sunt semne că autoritățile locale vor sincer să rezolve problema nivelului scăzut de educație al celor mai vulnerabili copii. OvR caută comunități ale căror strategii merg mai departe decât simpla dorința de a crește numărul copiilor din grădiniță. Aprecierea complexității problemelor și dorința de a depăși obstacolele, indiferent de forma lor, sunt vitale pentru succes.
- 4 Mulți copii săraci care trăiesc în zone compacte,** mai degrabă decât în locuri dispersate prin comunitate, au prioritate în procesul de selecție. Deoarece familiile sărace care trăiesc în ghetouri sunt marginalizate atât geografic, cât și economic, în aceste zone de obicei nu există nici măcar o singură persoană educată care să fie un model pentru copii. De asemenea, puterea presiunii sociale face miracole atunci când câțiva dintre membrii respectați ai enclavei sunt „de partea proiectului”.

Toate cele 19 comunități care au participat în proiect în 2010-2011 (13 noi și 6 din anii precedenți) au considerat proiectul un succes. 18 comunități au reaplicat pentru continuarea proiectului. Săcele, Brașov nu a reaplicat. Directorul școlii a dorit continuarea, cel puțin „în principiu”, dar nu a fost dispus să își asume un rol mai mare, iar coordonatoarea va fi în concediu de maternitate în acest an.

Vom continua proiectul în cel puțin 14 comunități și nu am luat încă decizia finală cu privire la 4 comunități din unul dintre motivele de mai jos:

- Auditul de prezență de la finalul anului a fost nesatisfăcător
- Coordonatorul intră în concediu de maternitate fără un înlocuitor desemnat
- Profesorii au fost nemulțumiți vehement de faptul că nu sunt remunerați în proiect
- Educația timpurie pentru copiii săraci nu face parte din strategia locală.

În acest an procesul de selecție se desfășoară în patru etape:

Etapa 1: Evaluare primară a aplicațiilor și cereri de clarificare (iunie)

Etapa 2: Echipa OvR face vizite preliminare în comunitățile preselectate (iunie-iulie)

Etapa 3: Directorul OvR Maria Gheorghiu vizitează comunitățile de pe lista scurtă (July)

Etapa 4: Comunitățile trimit listele finale cu copiii recrutați și Hotărârea Consiliului local de a sprijini proiectul și de a acoperi costurile necesare cumpărării de îmbrăcăminte și încălțăminte pentru copii.

B. COSTURI LOCALE

Acest proiect este conceput să utilizeze resursele umane din comunitate, și anume implicarea asistentului social, a mediatorului școlar, a profesorilor și a unui coordonator local desemnat de comunitate (de obicei acesta este directorul școlii sau asistentul social).

Bugetul include costul unui atelier de vară de două săptămâni. Bugetul nu include elemente de tipul echipamentului IT, bonusurilor de performanță și un pachet consistent de resurse educaționale pentru clasă.

De asemenea, acest buget nu include costurile esențiale ale activităților de formare, consultanță și monitorizare oferite de Ovidiu Rom. Este imperativ ca profesorii să primească sprijinul de care au nevoie pentru a face față provocărilor pe care le implică lucrul cu copiii din familiile defavorizate, ca implementarea să fie monitorizată atent, și ca datele să fie colectate corect, analizate și arhivate. Pentru moment aceste costuri sunt suportate cu ajutorul donațiilor din partea companiilor din România și al donatorilor individuali din Statele Unite prin intermediul organizației The Alex Fund¹². Extinderea proiectului la nivel național implică alte fonduri destinate copiilor săraci și romi (fonduri structurale europene, Roma Education Fund, Banca Mondială etc.).

Numărul estimat de copii care trăiesc sub limita sărăciei variază dramatic. Aproximativ 200,000 de copii se nasc pe an, deci ar trebui să fie în jur de 600,000 de copii de 3, 4 și 5 ani. Dacă 10% trăiesc în sărăcie severă, atunci 60,000 de copii pe an ar fi eligibili pentru acest proiect.

Comparați 225€ pe copil pe an cu costul întreținerii unui adult în închisoare timp de o lună (estimat în 2010 a fi 571€¹³). Și observați că pentru 60,000 de copii costul ar fi numai 13.5 milioane de euro pe an.

Buget per copil	EUR
1. Personal	
Profesori	Școală
Coordonator local	Școală
Mediator școlar	Buget local
Asistent social	Buget local
3. Costuri directe	
Tichete sociale (12€ x10 luni)	120
Rechizite	15
Îmbrăcăminte și încălțăminte	35
Ateliere de Vară	35
Întâlniri cu părinții	10
Altele	10
Cost per copil:	€225

¹² The Alex Fund este o organizație non-profit din New York (501)(c)(3) U.S. non-profit organization).

¹³ <http://www.ziare.com/articole/costuri-intretinere+detinuti>, accesat în iulie 2011

C. NEVOIA URGENTĂ DE ACȚIUNE ȘI CONTINUITATE

- **Experiențele timpurii sărace au efecte severe și de durată asupra dezvoltării ulterioare a creierului¹⁴.**
- **Educația preșcolară reduce abandonul școlar, șomajul și rata infrafracționalității¹⁵.**
- **Programele de educație timpurie au o rată de recuperare a investiției de la 4 la 10 ori mai mare¹⁶.**
- **Educația timpurie este *singura intervenție* despre care s-a demonstrat consecvent că produce o diferență semnificativă în creșterea ratelor de rămânere în școală a copiilor defavorizați.**

„Pentru fiecare dolar pe care îl cheltuim pentru educația timpurie, primim înapoi 10 dolari în rate reduse de abandon școlar și rate crescute de alfabetizare.” Barack Obama

„Intervențiile timpurii eficiente conduc la solicitări mai mici asupra serviciilor publice și la contribuții mai mari la bugetul statului. Miliardele pe care le economisim în costuri legate de tribunale și poliție sunt enorme. Putem demonstra numai o foarte mică valoare pentru banii cheltuiți pentru programe de intervenție târzie, dacă există vreuna.”¹⁷
Graham Allen, UK MP

Liderii progresiști din Europa și America au început să fie atenți la volumul mare de cercetări care confirmă că oportunitățile de învățare timpurie sunt cele mai inteligente și profitabile investiții pentru asigurarea stabilității și creșterii economice. (Vezi Anexa A) Părinții educați înțeleg importanța educației timpurii pentru copiii lor. Dar opinia publică și politicienii ajung prea des la concluzia că atunci când este vorba de copiii săraci din zone rurale și de romi, educația timpurie este un vis imposibil.

Opinia publică învinovățește părinții pentru rezultatele școlare scăzute ale copiilor romi și pentru ratele foarte mari de abandon școlar - spunând că părinții „nu valorizează educația”. În același timp, mulți activiști consideră că vina pentru abandonul școlar mare în rândurile romilor este cea a barierelor sociale (conținut academic pătinitor din punct de vedere cultural și atitudini discriminatorii). Ovidiu Rom nu este de acord cu niciunul dintre aceste curente de gândire.

Este adevărat că părinții săraci tind să amâne înscrierea la școală a copiilor și nu îi trimită deloc la grădiniță, dar motivele sunt complexe¹⁸. Mulți părinți săraci: 1) Nu realizează importanța educației timpurii; 2) Nu pot face față costurilor ascunse ale educației; și 3) Nu se simt bineveniți și la locul lor în mediul școlar. Dar chiar și cei mai tradiționali părinți sunt mândri să-și trimită copiii la școală când copiii sunt primiți cu căldură și au succes. Iar copiii care se descurcă bine la școală rareori abandonează; când o fac, motivul este de obicei financiar, nu cultural.

Este de asemenea adevărat că mulți profesori fac observații negative cu privire la elevii romi, accentuând lipsa lor de atenție, comportamentul necorespunzător în clasă și dificultățile lingvistice. Dar aceste ‘trăsături’ sunt rezultatul privării timpurii, nu unul cultural sau genetic. Și ele nu pot fi rezolvate decât prin **educație timpurie de calitate**. Nu există suficientă sensibilitate culturală care să compenseze pentru faptul că creierul unui copil

¹⁴ “The Timing and Quality of Early Experiences Combine to Shape Brain Architecture”, Centre for the Developing Child, Harvard University http://developingchild.harvard.edu/library/reports_and_working_papers/working_papers/wp5/

¹⁵ “Preschool Education and Its Lasting Effects: Research and Policy Implications”, W. Steven Barnett, Rutgers University, Sept 2008; and David Boulton, New York Times, 24 decembrie, 2010;

¹⁶ James Heckman, www.heckmanequation.org

¹⁷ Early Intervention: an independent report to Her Majesty's Government, ianuarie 2011.

¹⁸ Un raport din 2011 al Agenției Împreună arată că “numărul părinților romi care cred că școala nu este importantă pentru copiii lor este extrem de mic comparativ cu părerea generală a opiniei publice că aceasta este cauza nivelului scăzut de educație al romilor”. Raportul nu a găsit nici o legătură semnificativă din punct de vedere științific între abandonul școlar și căsătoriile premature.

care și-a petrecut primii ani formativi în sărăcie extremă nu își va mai reveni niciodată. Pentru cei mai dezavantajați copii din punct de vedere social și economic, clasa întâi este prea târziu pentru a preveni abandonul școlar – deoarece la 6 sau 7 ani, sunt deja prea în urmă pentru a mai putea ajunge la același nivel cu colegii lor.

Fiecare Copil în Grădiniță a demonstrat vizibil că părinții săraci își trimit copiii la grădiniță atunci când primesc mici stimulente pentru a face acest lucru - iar aceasta este o modalitate relativ simplă și ieftină de a câștiga participarea imediată a copiilor săraci, indiferent de etnie:

- Angajamentul autorităților locale de a recruta activ cei mai săraci copii și de a le oferi îmbrăcămintea și încălțăminte potrivite; și
- Tichete sociale condiționate de prezență pe de o parte reduc din presiunea economică a familiilor și, pe de altă parte, motivează părinții să facă efortul de a-și aduce copiii la grădiniță în fiecare zi, în ciuda greutăților pe care le implică acest lucru.

Creșterea succesului școlar al copiilor din România

Comisia Europeană definește rata abandonului drept procentajul tinerilor de 18-24 de ani care nu au terminat numărul necesar de ani de școală. Rata oficială a abandonului în România este de 16,6%, ceea ce înseamnă că 16 % dintre românii de 18-24 de ani nu au terminat mai mult de opt clase. Cu 4.22 milioane de copii (0-18), putem estima că aproximativ 750.000 de români vor abandona școala înaintea clasei a noua în cursul următoarelor două decenii - dacă problema nu va fi rezolvată strategic la nivel național.

Comisia Europeană a stabilit anul 2020 ca țintă pentru reducerea ratei abandonului școlar în Europa sub 10%. Aceasta va fi în nouă ani de acum încolo. Copiii care au acum 3 ani vor avea doar 12 ani în 2020. Prin urmare, rezultatele programelor de educație timpurie nu pot fi reflectate în succesul școlar al tinerilor de 18-24 de ani înainte de anul 2026. **Dar ele sunt absolut vitale pentru sănătatea economică a României în 2040.**

Pentru a rezolva problema abandonului școlar, **România nu trebuie să se fixeze asupra copiilor care sunt deja în școală și să excludă copiii preșcolari.** Participarea cât mai devreme în sistemul educațional a copiilor care trăiesc în sărăcie este, indubitabil, cel mai eficient mod de a reduce rata abandonului școlar în România.

RECOMANDĂRI

Programele de educație timpurie trebuie implementate la nivel macro. România nu își poate permite să concilieze diferite grupuri de interese finanțând o multitudine de proiecte răsfirate, pe termen scurt. În prezent, proiectele destinate să oprească abandonul școlar nu sunt niciodată evaluate empiric, iar rezultatele diferitelor metodologii nu sunt comparate științific. A ști ce nu funcționează și a învăța din greșeli este la fel de important ca și împărtășirea așa numitelor „bune practici”, care însă nu au fost niciodată testate obiectiv.

Succesul va necesita îmbunătățirea relației dintre autoritățile centrale și serviciile locale. Descentralizarea este un pas pozitiv - dar mulți oameni din comunitățile locale vor și au nevoie de îndrumare. Autoritățile locale trebuie să lucreze împreună pentru a obține finanțare din diferite surse și a ușura rezolvarea problemelor comune asupra cărora intervenția socială timpurie combinată cu educația timpurie ar putea avea un impact profund. Comunitățile locale trebuie încurajate să acționeze liber față de controlul sau indiferența guvernării centrale și să strângă fonduri de la sectorul privat.

Autorii acestui raport cred că toate comunitățile care doresc să aducă fiecare copil în grădiniță ar trebui să aibă sprijinul guvernului să facă acest lucru. Impunerea obligativității grădiniței nu ar rezolva problema, așa cum nici obligativitatea a 10 clase nu a eliminat abandonul școlar. Dar comunitățile care au dorința să facă acest lucru ar trebui să beneficieze de mijloacele necesare.

Un progres real necesită o implicare majoră pe termen lung. Autorii consideră, de asemenea, că motivul principal pentru care populațiile marginalizate din întreaga lume, nu doar romii din Europa, înregistrează un progres economic atât de mic, este că eforturile de a rezolva problemele legate de sărăcie înaintază într-o manieră fragmentată și neștiințifică. ONG-urile urmăresc banii agențiilor internaționale iar guvernele fac investiții pe termen scurt și cer rezultate rapide, măsurabile, acompaniate de facturi ștampilate care se potrivesc perfect cu bugetele proiectate cu un an în urmă. Continuarea chiar și a celor mai de succes proiecte timp de mai mult de câțiva ani este rară. Niciodată nu par să fie suficient timp și suficienți bani pentru a evalua serios rezultatele, a rafina proiectele în mod conștiincios, a reveni asupra rezultatelor cu analize sincere și tranșante, și abia APOI a convinge guvernele să susțină replicarea la nivel național a celor mai eficiente modele. Proiecte lăudabile mor înainte de a se înrădăcina într-o comunitate - iar roata dezvoltării continuă să se reinventeze cu un cost enorm și un impact minim. Acest lucru nu este în folosul nimănui - nici al „beneficiarilor” (care tind să fie blamați pentru că sunt atât de dificili), nici al donatorilor individuali sau al plătitorilor de taxe și cu siguranță nici al bunăstării viitoare a societății.

Dacă România dorește în mod serios să reducă abandonul școlar și să crească succesul școlar, alfabetizarea și rata de angajare, educația timpurie pentru TOȚI trebuie să fie un punct crucial al strategiei noastre educaționale naționale - iar aceste programe trebuie să continue în plină forță timp de cel puțin o generație. Acest lucru va necesita ca toate partidele politice să lucreze împreună la o agendă de educație timpurie și ca partidul de la putere la nivel central sau local, oricare va fi el, să adere la această agendă. Miza este prea mare pentru ca partidele să folosească politicile educaționale ca arme politice.

Creșterea radicală a nivelului educațional al României nu este un vis imposibil - așa cum nici integrarea rasială a unei Americi profund divizate nu a fost un vis imposibil cu o jumătate de secol în urmă.

„Am un vis - că toți copiii mei vor trăi într-o zi într-o națiune unde nu vor fi judecați după culoarea pielii, ci după adevăratul lor caracter.”

Martin Luther King, august 1963

„Copiii sunt cei care au moștenit blestemul sărăciei, nu cei care l-au creat. Trebuie să acționăm acum pentru ca ei să nu transmită sărăcia generației următoare, ca pe un stigmat de familie.”

Lyndon B. Johnson, Remarci asupra proiectului Head Start, mai 1965

III. ANEXE

ANEXA A: DOVADA EFECTELOR DURABILE ALE EDUCAȚIEI TIMPURII: O BIBLIOGRAFIE

Următoarele documente descriu cercetări importante cu privire la educația timpurie și la consecințele economice ale needucării celei mai sărace minorități a Europei.

1. „Preschool Education & Its Lasting Effects: Research & Policy Implications”, W. Steven Barnett, Rutgers, sept 2008
<http://nieer.org/resources/research/PreschoolLastingEffects.pdf>
2. „The Timing and Quality of Early Experiences Combine to Shape Brain Architecture”, Centre for the Developing Child, Harvard University
http://developingchild.harvard.edu/library/reports_and_working_papers/working_papers/wp5/
3. The Heckman Equation - „How Early Childhood Development Affects Society”, James Heckman, 2009.
<http://www.heckmanequation.org/heckman-equation-slideshow>
<http://www.heckmanequation.org/>
4. “How Does Your Kindergarten Classroom Affect Your Earnings?”, Raj Chetty, Harvard, ian 2011
5. “Economic Costs of Roma Exclusion”, The World Bank, Europe & Central Asia Human Dev. Dept., april 2010
http://siteresources.worldbank.org/EXTROMA/Resources/Economic_Costs_Roma_Exclusion_Note_Final.pdf
6. „Roma Inclusion: An Economic Opportunity for Bulgaria, Czech Republic, Romania, and Serbia, Prague”, sept 2010
http://siteresources.worldbank.org/INTROMA/Resources/Policy_Note_Fact_Sheet.pdf
7. „Early Intervention: An Independent Report to Her Majesty’s Government”, Graham Allen UK MP ian 2011
<http://www.dwp.gov.uk/docs/early-intervention-next-steps.pdf>
8. „Economist’s Plan to Improve Schools Begins Before Kindergarten”, James Warren, New York Times, dec 24, 2010
<http://www.ovid.ro/wp-content/uploads/2011/03/New-York-Times-article-Dec.-24-2010.pdf>
9. „Rich Parents Don’t Matter [BUT POOR PARENTS DO]”, Jonah Lehrer, Wall Street Journal, ian 22, 2011
<http://www.ovid.ro/wp-content/uploads/2011/03/Wall-Street-Journal-article-Jan-22-2011.pdf>
10. „What I.Q. Doesn’t Tell You About Race”, Malcolm Gladwell, New Yorker, dec 17, 2007
<http://www.ovid.ro/wp-content/uploads/2011/03/The-New-Yorker-article-Dec.-17-2007.pdf>
11. „The Promise of Preschool”, Elisabeth Rose, Oxford University Press, 2010

Alte referințe:

„Cum o comunitate a adus fiecare copil la școală: Studiu de caz Castelu”, Ovidiu Rom, iunie 2010 <http://www.ovid.ro/wp-content/uploads/2011/03/Case-Study-Castelu.pdf>

„Open Letter”, Leslie Hawke, The Economist Online, sept 13, 2010

<http://www.ovid.ro/wp-content/uploads/2011/03/Open-letter-published-in-The-Economist-Online-Sept-2010.pdf>

In Romanian: România Liberă, Sept 17, 2010

<http://www.ovid.ro/wp-content/uploads/2011/03/Open-Letter-published-in-Romania-Libera-Sept-17-2010.pdf>

„Bottom of the Heap: The unhappy prospects of Europe’s biggest stateless minority”, The Economist, iunie 21, 2008

<http://www.ovid.ro/wp-content/uploads/2011/03/The-Economist-article-June-21-2008.pdf>

ANEXA B: PROGRAM 2011-2012

FIECARE COPIL ÎN GRĂDINIȚĂ – IULIE 2011 – IUNIE 2012

ACTIVITATE	iul	aug	sept	oct	nov	dec	ian	feb	mar	apr	may	iun
Ateliere de vară pentru copii												
Întâlnire și formare coordonatori locali												
Întâlnire cu inspectorii școlari, primari, directori și reprezentanții Ministerului Educației												
Selecție finală comunități 2011-2012												
Formare echipe locale												
Recrutare și înscriere la grădiniță												
Întâlniri Grup de acțiune locală												
Monitorizare prezență												
Formare profesori												

Iulie-August 2011

- **Ateliere de vară** pentru 2700 de copii din 75 de școli și grădinițe (480 de copii din FCG)

August 2011

- **Lansare proiect în comunități noi și continuare în comunități vechi**
- **Conferințe de bune practici** pentru profesorii care au organizat ateliere de vară
- **Întâlnire primari, inspectorii, directori și reprezentanți ai Ministerului Educației și factori de decizie de la Ministerul Muncii și Ministerul Sănătății**, pentru a confirma importanța educației timpurii și a încuraja autoritățile locale să găsească soluții personalizate pentru realitățile locale.

Septembrie 2011

- **Ateliere de formare regională și locală a profesorilor** pentru monitorizarea prezenței și consilierea părinților.
- **Parteneriat cu Ministerul Sănătății sau ONG-uri medicale** pentru a:
 - Facilita colaborarea mai strânsă cu medicii de familie
 - Organiza campanii de vaccinare și control pentru copiii de 3-6 ani
 - Remedea problema păduchilor și a altor epidemii care au impact asupra prezenței școlare.
- **Colaborare cu alte organizații** pentru a adresa nevoia de educație a părinților, sănătate și igienă, multiculturalism, emigrarea părinților, educație pentru siguranță etc..

Desfășurător sugerat al unui Plan Național de Educație Timpurie pentru copiii săraci:

- Anul 1 (2012)** FCG pentru toți copiii de 5-6 ani din comunitățile eligibile care aplică.
- Anul 2 (2013)** FCG pentru toți copiii de 4-5 ani din comunitățile eligibile care aplică.
- Anul 3 (2014)** FCG pentru toți copiii de 3-5 ani din comunitățile eligibile care aplică.
- Anul 4 (2015)** FCG pentru toți copiii săraci de 3-5 ani din România.

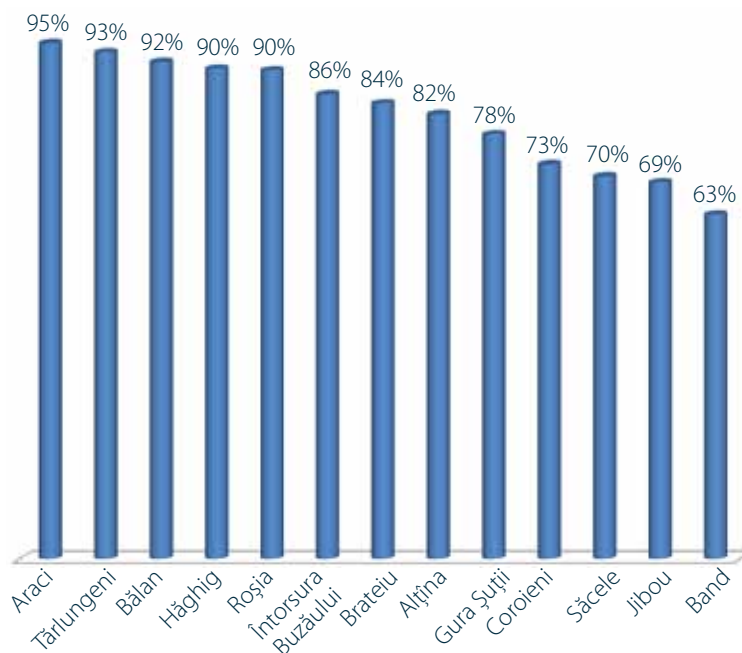
ANEXA C: GRUP ȚINTĂ ȘI LOCAȚII

Comunități care au implementat proiectul *Fiecare Copil în Grădiniță* în anul școlar 2010-2011:

Brașov: Săcele, Târlungeni; **Covasna:** Araci, Hăghig, Întorsura Buzăului; **Mureș:** Band; **Constanța:** Castelu; **Maramureș:** Coroieni; **Sălaj:** Jibou; **Sibiu:** Roșia, Alțina, Brateiu; **Harghita:** Bălan; **Bacău:** Bacău, Buhuși; **Dâmbovița:** Gura Șuții, Potlogi, Vizurești; **Bucharest Sector 5.**

Majoritatea familiilor care s-au calificat trăiesc în sărăcie de multe generații. În medie, părinții copiilor au terminat 4-5 clase, deși sunt și comunități unde aproape toți părinții sunt analfabeți (ex: în Band, doar 5% dintre părinți au terminat clasa întâi sau a doua). În doar două comunități, Roșia și Săcele, majoritatea părinților au terminat 8 clase. Familiile au o medie de 4-5 copii și nu este neobișnuit ca 10-12 persoane să trăiască în două camere. Majoritatea caselor sunt în condiții jalnice: acoperișuri improvizate, ferestre sparte sau înlocuite cu folii de plastic, încălzire cu lemne sau grătare electrice deschise și lipsa apei curente, a aragazului, a frigiderului sau a facilităților sanitare. Copiii trebuie să meargă pe jos până la grădiniță pe drumuri nepavate, deseori pline de noroi (uneori 1-2 km).

**Prezența zilnică a copiilor din FCG
- medie pe anul școlar 2010-2011 -**

ANEXA D: CONTEXT LEGAL ȘI STRATEGIC

Legea Educației Naționale, aprobată în februarie 2011, abordează educația timpurie după cum urmează:

- Art. 23** încorporează pentru prima dată educația antepreșcolară (0-3 ani) în legea educației;
- Art. 28(2)** delegă autorităților publice responsabilitatea pentru generalizarea treptată a învățământului preșcolar în comunitățile lor;
- Art. 23(b)** introduce clasa pregătitoare obligatorie pentru copiii de 6 ani;
- Art. 58** recunoaște importanța activităților recreative, de tip școală după școală, de timp liber și remediale și
- Art. 12(1)** menționează că statul sprijină copiii preșcolari cu nevoi speciale.

Fiecare Copil în Grădiniță sprijină filosofia și scopurile Legii Educației Naționale prin:

- Modul "Șotron Zero" care oferă programe educaționale pentru copiii de 2-3 ani și mamele lor;
- Recrutarea activă a copiilor săraci pentru grădiniță;
- Pilotarea clasei pregătitoare în comunitățile din proiect în 2011, în parteneriat cu Inspectoratele Școlare;
- Ateliere de vară pentru copii și
- Tichete sociale lunare pentru prezența perfectă a copiilor la grădiniță.

O nouă prevedere a Legii Educației Naționale este că din ianuarie 2012 școlile vor beneficia de finanțarea per elev. Acest lucru va da comunităților locale mai multă independență în angajarea de asistenți sociali școlari, asistente mediale sau mediatori școlari, din propriile bugete.

Uniunea Europeană consideră educația preșcolară o prioritate de vârf în vederea reducerii numărului de copii care abandonează școala și a persoanelor care trăiesc în sărăcie și excluziune socială. Pe 17 februarie 2011, Comisia Europeană a lansat un plan de acțiune pentru accesul universal la educație preșcolară de calitate.